

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

Rautakautisen kalmiston/kätkön koekaivaus

Kaarlo Katiskoski

Petteri Pietiläinen 2001

SISÄLLYS

ARKISTOTIEDOT	2
JOHDANTO	3
KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA	4
KAIVAUKSEN TAVOITTEET, TEKNIikka JA TOTEUTUS	4
TUTKIMUSTULOKSET	4
Maaperä ja rakenteet	4
Löydöt	4
YHTEENVETO KAIVAUKSEN TULOksISTA	5
LUETTELO KARTOISTA	6
LUETTELO NEGATIIVEISTA JA KUVISTA	6
LUETTELO DIAPOSITIIVEISTA	6
KARTAT	7
KUVATAULUT	18

ARKISTOTIEDOT**JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ**

M/R 183 010053

Rautakautisen kätkö/kalmistoalueen koekaivaus 9.7.-27.7. 2001

Kylä: Patala

Tila: Ala-Mella, omistajat; Lauri Juho Viertiön oikeudenomistajat, Viertiö, Hilma
p.014-718 519

Peruskartta: 2233 07 JÄMSÄNKOSKI

Koordinaatit: x = 6865 01 y=2562 08 z= 102 m mpy

Kaivausalueen löydöt: KM 32716:1-12

Aikaisemmat löydöt: KM 31550:1-3

Aikaisemmat tutkimukset: Timo Sepänmaan tarkastuskertomus 15.9. 1999

Kaivettu ala: 20m²

Negatiivit 122068-122095

Diapositiivit 47493-57509

Luettelo kartoista, negatiiveista (kuvista) ja diapositiiveista on kertomuksen lopussa s. 6
Kuvataulut s. 18

JOHDANTO

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä kaivoi FK Kaarlo Katiskosken johdolla Jämsänkosken kaupungin Patalan kylän Viertiössä (Rn:o 3:963) 9.7-27.7. 2001. Tavoitteena oli tutkia muinaisjäännöksen rajat ja luonne. Paikka löytyi vuonna 1999, kun paikallinen harrastaja Paavo Ihlberg löysi paikalta metallinilmajäljellä rautaisen miekan (Petersenin M-tyyppiä), sekä myöhemmin alueen tarkastamaan tulleen Timo Sepänmaan kanssa kirveenterän ja rautaveitsen. Muinaisjäännösalueen pohjososaan rajautuva pientaloalue on luonut tähän asti lähes koskemattomana säilyneelle alueelle rakentamispainetta. Kaivettu ala oli 20m² johon sisältyy 2 kaivausaluetta sekä 8 koekuoppaa. Koekaivaus suoritettiin samanaikaisesti läheisen Kissakallion koekaivauksen kanssa josta on erillinen raportti. Kaivauksella toimi piirtäjänä FM Petteri Pietiläinen ja tutkimusavustajana fil. yo. Esa Hertell. Kaivajina toimivat kunnan kesätöihin osoittamat koululaiset Kaarlo Katiskosken siirryttyä 1.9. 2001 alkaen Lounais-Suomen aluevalvojaksi sai allekirjoittanut tehtäväkseen laatia tämän raportin.

Helsingissä 31.12.2001

Petteri Pietiläinen

KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Jämsänkosken kaupungin Viertiön rautakautinen kalmisto/kätkö sijaitsee noin 3,3 km Jämsänkosken kirkosta etelään Jämsä-Jämsänkoski -tiestä noin 200 metriä itään peltojen ympäröimällä kalliosaarekkeella. 100-105 m mpy. Paikka on Ala- Mellan tilan (R:no 3:963) maalla jonka omistajat ovat Viertiön sukua. Löytöalue on kalliosaarekkeen kaakoiskulmassa autioituneesta karjakon mökistä n 30 metriä itään. Kallioalueen länsipuoleisten pienten peltoalueiden takana maasto laskee jyrkästi kohti Jämsänjokilaaksoa. Viertiöstä n. 200 metriä etelään sijaitsee toinen rautakautinen kohde, Kissakallio.

KAIVAUKSEN TAVOITTEET, TEKNIikka JA TOTEUTUS

Tavoitteena oli tutkia muinaisjäännöksen sijainti ja luonne. Ensiksi laadittiin koordinaatisto, jossa x-akseli kasvoi neulapohjoiseen (0 goonia). Koordinaatisto kattoi koko tontin Rn:o 3:963. Alueelle kaivettiin kaksi kaivausaluetta sekä 8 koekuoppaa. Aluksi avattiin kaivausalueet A1 miekan löytöpaikalle ja A2 kirveen ja veitsen löytöpaikalle

Kaivauskerrosten paksuus oli 5 cm. Kaivaminen suoritettiin osin lapiolla ja siellä missä maaperässä havaittiin häiriöitä tai löytöjä kaivettiin pelkällä. Löydöt otettiin talteen 1x1m koordinaatistoruudun tarkkuudella. Lopuksi tasot vaaittiin, piirrettiin ja valokuvattiin. Kiintopisteenä käytettiin kaupungin maanmittareiden kalliolle tuomaa kiintopistettä jonka korkeus oli 103,22 m mpy. Lisäksi aluetta tutkittiin metallinilmaisijalla.

TUTKIMUSTULOKSET

Maaperä ja rakenteet

Avokallioiden välissä maaperä oli vaaleaa silttiä jonka alla oli peruskallio. Viertiön eteläosassa maaperä vaihettui lopulta saveksi. Maakerrostumat olivat keskimäärin alueella vain 10-15cm paksuisia mutta joissakin kallionhalkeamissa, kuten alueella A1, saattoi peruskallion päällä olla kerrostunutta maata metrin verran. Varsinaisia rakenteita ei alueelta tavattu. Alueen A1 itäprofiilissa miekan löytöpaikalla havaittiin löydötön kuoppamainen ilmiö. Alueella A2 oli siirtolohkareen ja peruskallion välissä pieni kallionkolo jossa oli pieniä nokiläikkiä vaalean siltin seassa. Näihin nokiläikkiin liittyivät myös kaivauksessa löydetty kaksi nuolenkärkeä.

Löydöt

Alueelta A2 kirveen löytöpaikalta löytyi kaksi ruodollista rautanuolenkärkeä (KM 32716:8-9) ruudusta 250/462. Nuolenkärjet olivat päällekkäin, toinen tasossa 2 sekä toinen kerroksen 3 yläpinnassa ja niiden kärjet osoittivat vastakkaisiin suuntiin, toinen koilliseen ja toinen lounaaseen. Lisäksi löytyi pullolasin ja ikkunalasin kappaleita.

Koekuopasta 242/300 löytyi tuluspiin kappale. Muut koekuopat olivat löydöttömiä. Lisäksi löytyi pintaturpeesta kaurisimpukan kuori kohdasta 259.06/ 466.04. Tämä simpukankuori oli kuitenkin täysin kiiltävä ja puhdas ja vaikutti enemmän resentiltä kuin rautakautiselta. Viereisestä omakotitalosta, kaivajilta tai Paavo Ihlbergiltä tai hänen perheenjäseniltään ei kuitenkaan ollut kadonnut tällaista simpukankuorta.

YHTEENVETO KAIVAUKSEN TULOKSISTA

Jämsänkosken Viertiön rautakautisen muinaisjäännöksen koekaivauksissa heinäkuussa 2001 todettiin löytöjen keskittyvän aiemmin löydettyjen kirveen ja veitsen löytöpaikalle. Miekan löytöpaikalta ei löydetty mitään muuta rautakautiseen toimintaan viittavaa. Miekan löytöpaikka vaikuttaakin siltä kuin se olisi sekundäärinen, uudelleen kätkeyty. Nokiläikät ja kaksi löydettyä nuolenkärkeä keskittyivät ruutuun 250/462. Kaivausalueen A2 läheltä pintaturpeesta löydetty kaurisimpukan kuori vaikuttaa resentiltä. Koekuopasta 242/300 löydettyä tuluspiitä lukuun ottamatta muut koekuopat olivat löydöttömiä. Alueelta ei löydetty kalmistoon viittaavia rakenteita tai löytöjä kuten palanutta luuta tai vainajan pukuun kuuluvaa esineistöä toisin kuin viereisellä Kissakallion alueella. Viertiö vaikuttaakin enemmän kätköltä kuin kalmistolta. Viertiön löydöt (miekka, kirves, veitsi, nuolenkärjet) ovat tyypillisesti miehen varusteita kun taas viereisen Kissakallion löydöt ovat naisen pukuun kuuluvia.

LUETTELO KARTOISTA

Ote peruskartasta 2233 07 JÄMSÄNKOSKI

Yleiskartta 1:1000	A3
Pintavaaituskartta, alue 1, 1:50	A4
Tasokartta, taso 1, alue 1, 1:25	A4
Profiilikartta, alue 1, 1:10	A3
Pintavaaituskartta, alue 2, 1:50	A4
Tasokartta, alue 2, taso 0, 1:25	A4
Tasokartta, alue 2, taso 1, 1:25	A4
Tasokartta, alue 2, taso 2, 1:25	A4
Tasokartta, alue 2, taso 3, 1:25	A4
Profiilikartta, kk 244-243/466, 1:10	A4

LUETTELO NEGATIIVEISTA JA KUVISTA

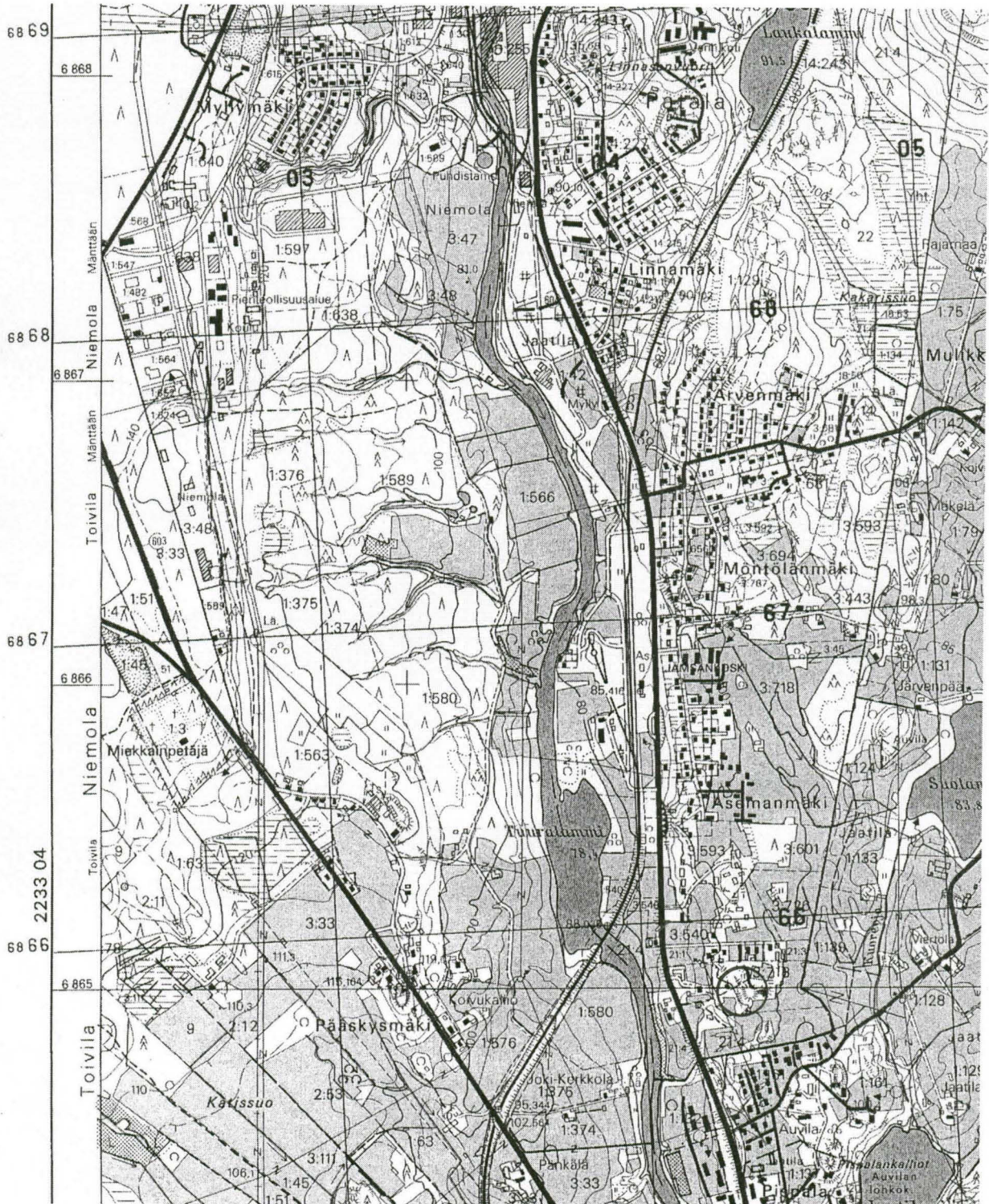
122068	Kirveen ja veitsen löytöpaikka alue A2 paalutettuna, kuvattu koillisesta.
122069	Alue A2 paalutettuna, kuvattu idästä.
122070	Alue A1, Esa Hertell tutkii metallinilmajäljillä miekan löytöpaikkaa, kuvattu lounaasta.
122071	Alue A1 kuvattu etelästä.
122072	Alue A2, taso 0, kuvattu idästä.
122073	Sama, kuvattu koillisesta.
122075	Viertiö, alue A2 taso 1, kuvattu idästä.
122076	Alue A2 taso 1, rautainen nuolenkärki in situ, kuvattu koillisesta.
122077	Toinen nuolenkärki edellisen alla, kuvattu koillisesta.
122078	Alue A2, taso 2, kuvattu idästä.
122079	Alue A1, taso 1, miekan löytöpaikan kohdalla 10-tikku, kuvattu luoteesta.
122082	Alue A2 pohjaan kaivettuna, kuvattu idästä.
122095	A1 itäprofiili jossa kuoppamainen ilmiö, kuvattu lännestä.

LUETTELO DIAPOSITIIVEISTA

47493	Viertiö alue A2, kirveen ja veitsen löytöpaikkaa paalutetaan, kuvattu kaakosta
47494	Alue A2, pinta, kuvattu lännestä.
47495	Alue A1, miekan löytöpaikka, kuvattu etelästä.
47496	Alue A2, 0-taso, kuvattu idästä.
47497	Sama, kuvattu koillisesta.
47498	Alue A2, taso 1, kuvattu idästä.
47499	Alue A2, kissankello osoittaa rautaisen nuolenkärjen paikkaa, kuvattu koillisesta.
47500	Alue A2, nuolenkärki in situ, kuvattu koillisesta.
47501	Toinen nuolenkärki 2-kerroksessa, kuvattu koillisesta.
47502	Alue A2, taso2, kuvattu idästä.
47503	Alue A1, taso 1, keltainen 10 miekan löytöpaikalla, kuvattu lounaasta.
47504	Alue A1, taso1, kuvattu luoteesta.
47505	Koekuoppa 242/465, kuvattu lännestä.
47506	Alue A2 (Viertiö) pohjaan kaivettuna, kuvattu idästä.
47507	Alue A2 nuolenkärkien löytöpaikka 250/462 pohjaan kaivettuna.
47508	Alue A1 taso 25-30 cm, kuvattu luoteesta.
47509	Alue A1, itäprofiili ja miekan löytöpaikka, kuvattu lännestä.

Jämsänkoski Viertiö

Ote peruskartasta 2233 07 JÄMSÄNKOSKI x=6865 01 y=2562 08

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

K.Katiskoski & P.Pietiläinen 2001

YLEISKARTTA

mk 1:1000

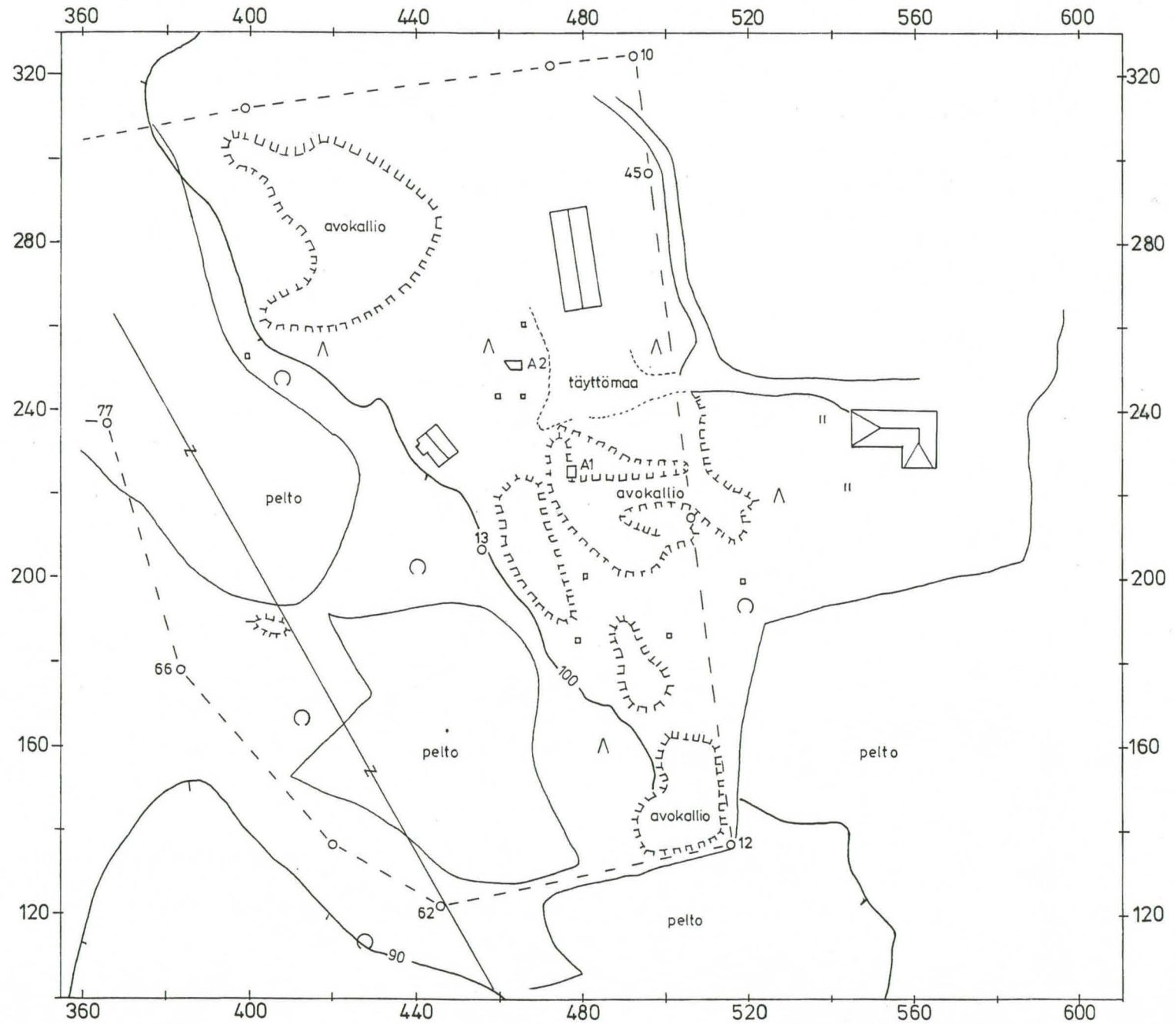
Piirt. P. Pietiläinen

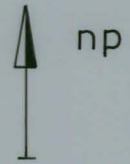
50 m

- koekuoppa
- A kaivausalue
- 77 rajapyykki

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ
K.Katiskoski & P. Pietiläinen 2001

PINTAVAAITUSKARTTA

Alue 1

mk 1:50 2 m

Korkeudet m mpy

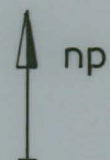
Puht. piirt. E.Hertell

102,70	102,93	102,93	- 227
102,77	102,93	102,99	- 226
102,84	102,87	102,86	- 225
102,96	103,02	103,09	- 224
476	477	478	

10a

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

K.Katiskoski & P. Pietiläinen 2001

TASOKARTTA

Alue 1

mk 1:25

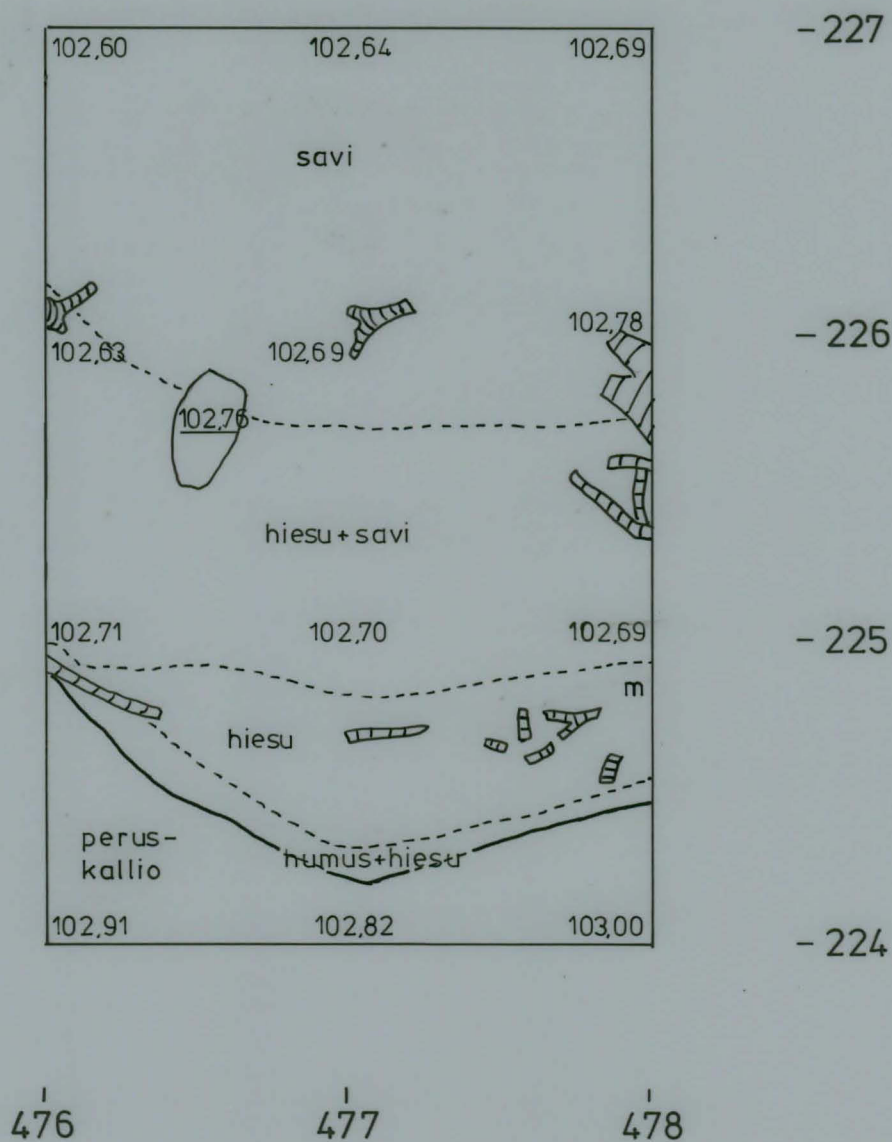

Taso 0

Korkeudet m mpy

Piirt. P. Pietiläinen

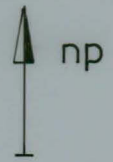
m miekan löytöpaikka, arvio

10b

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

K.Katiskoski & P. Pietiläinen 2001

TASOKARTTA

Alue 1

mk 1:25

1 m

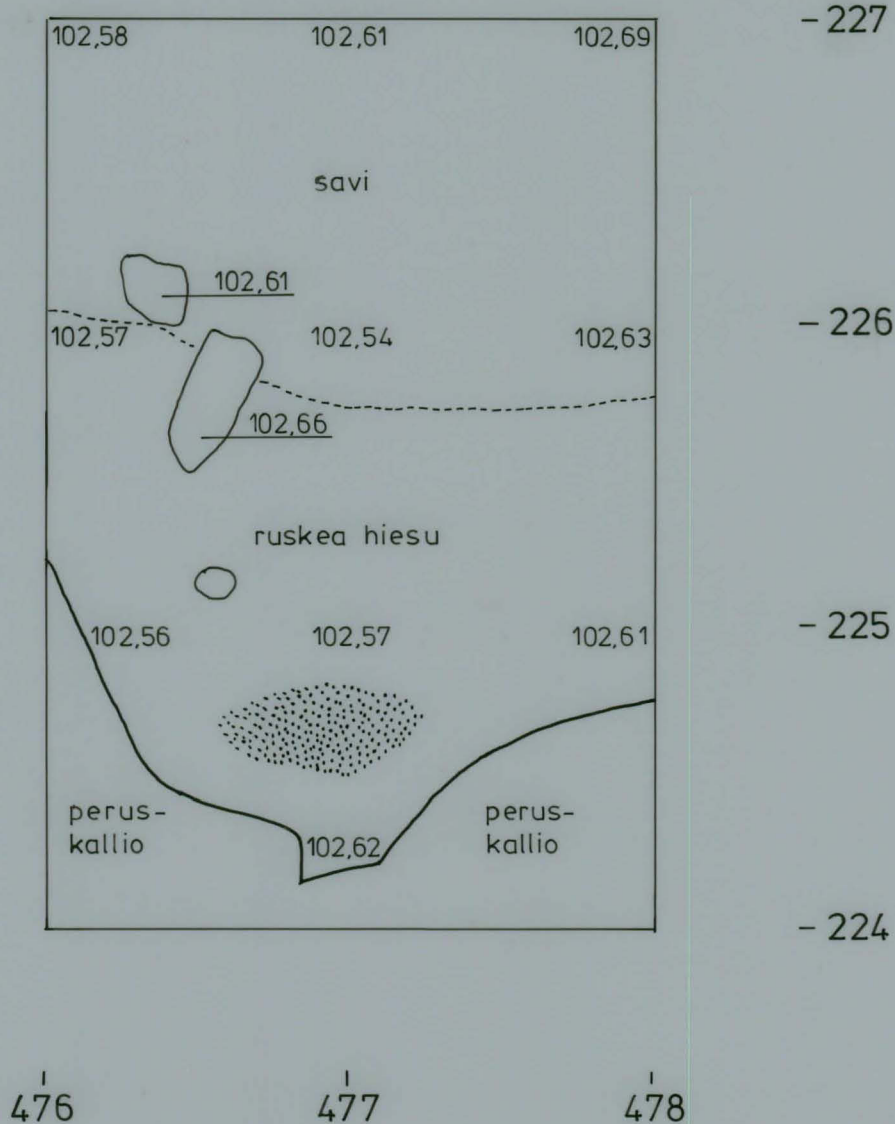
Taso 1

Korkeudet m mpy

Piirt. P. Pietiläinen

nokimaa

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

K.Katiskoski & P. Pietiläinen 2001

PROFIILIKARTTA

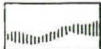

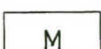
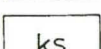
Alue 1

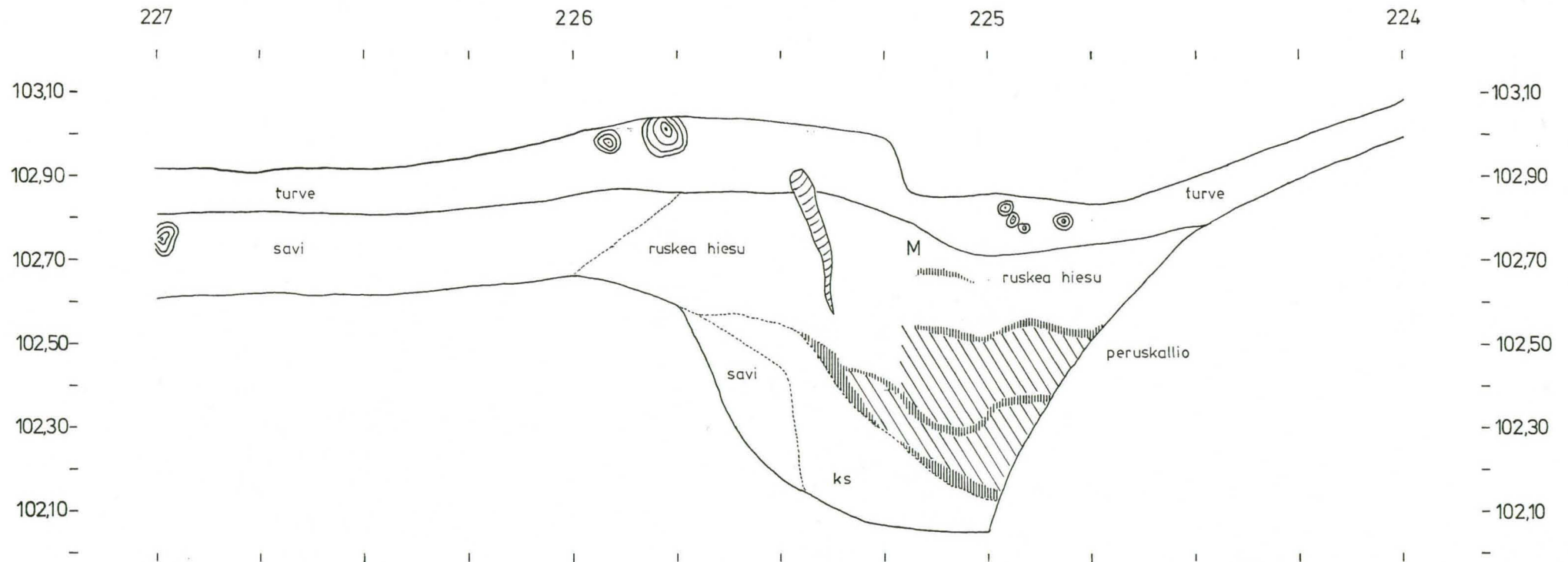
X= 227-224, Y=478

~~mk 1:10~~ 50 cm

Korkeudet m mpy

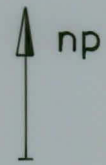
Piirt. P. Pietiläinen

	nokimaa, vanha turve
	harmaa sekoittunut hiesu
	juuri
	miekan löytöpaikka, arvio
	karkea hiekan ja soransekainen hiesu

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

K.Katiskoski & P.Pietiläinen 2001

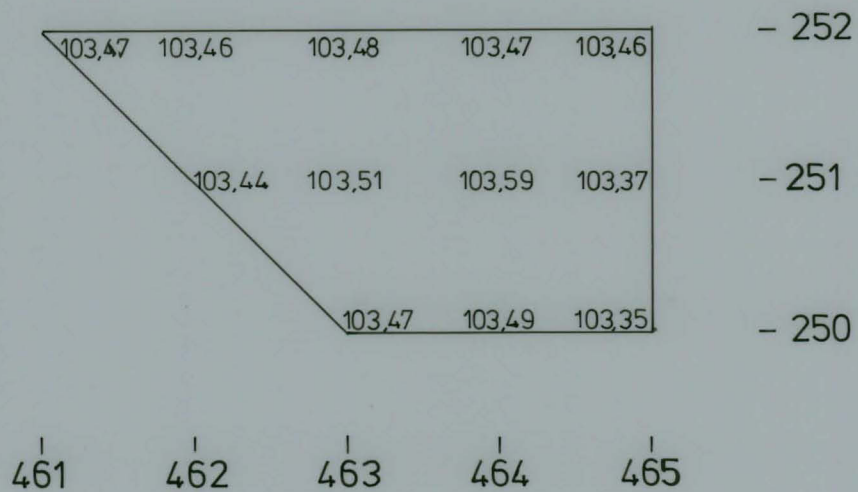
PINTAVAAITUSKARTTA

mk 1:50 2 m

Korkeudet m mpy

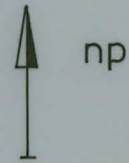
Alue 2

Puht. piirt. E. Hertell

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

K.Katiskoski & P.Pietiläinen 2001

TASOKARTTA

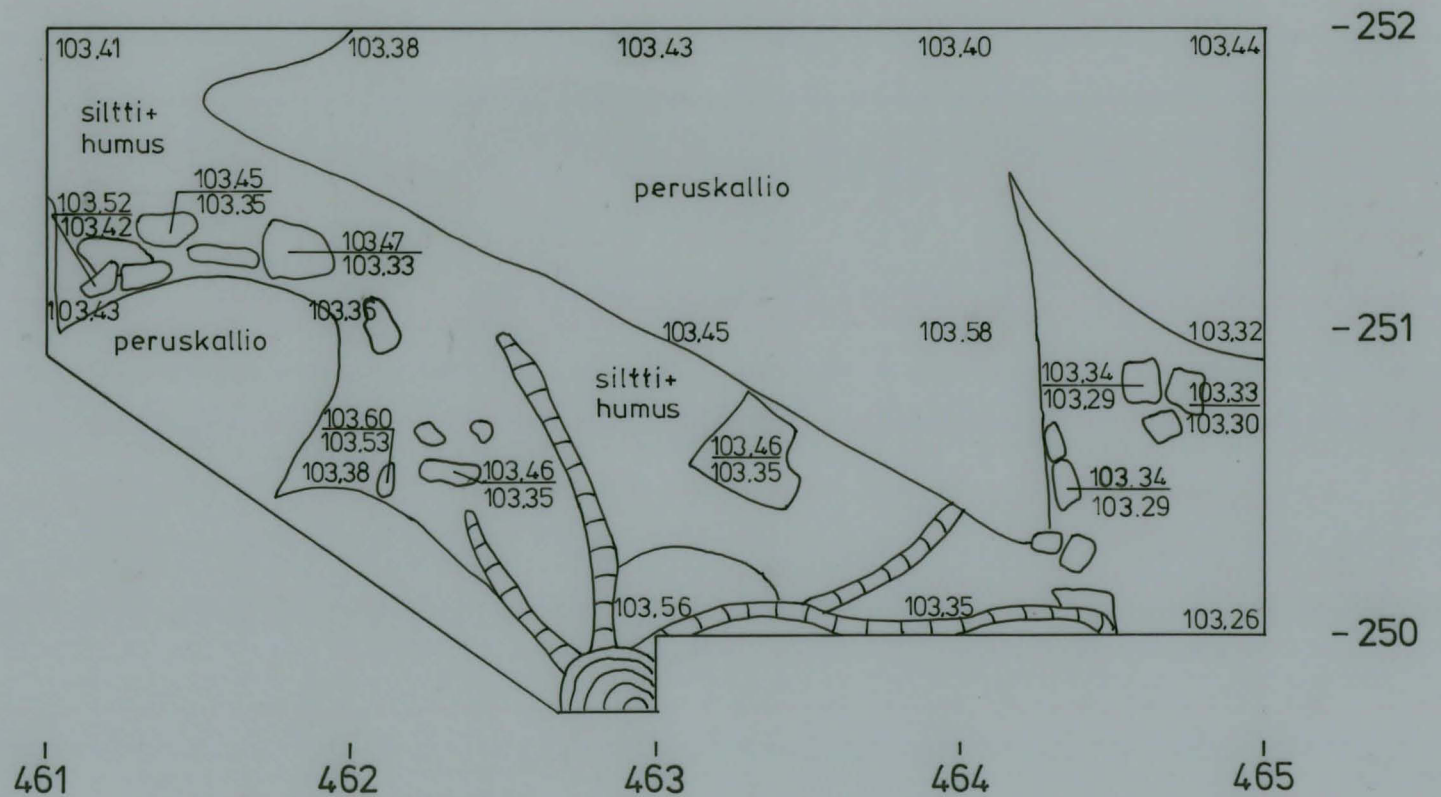
Taso 0, alue 2

mk 1:25 1m

Korkeudet m mpy

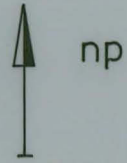
Piirt. P.Pietiläinen

13

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

K.Katiskoski & P. Pietiläinen 2001

TASOKARTTA

Taso 1, alue 2

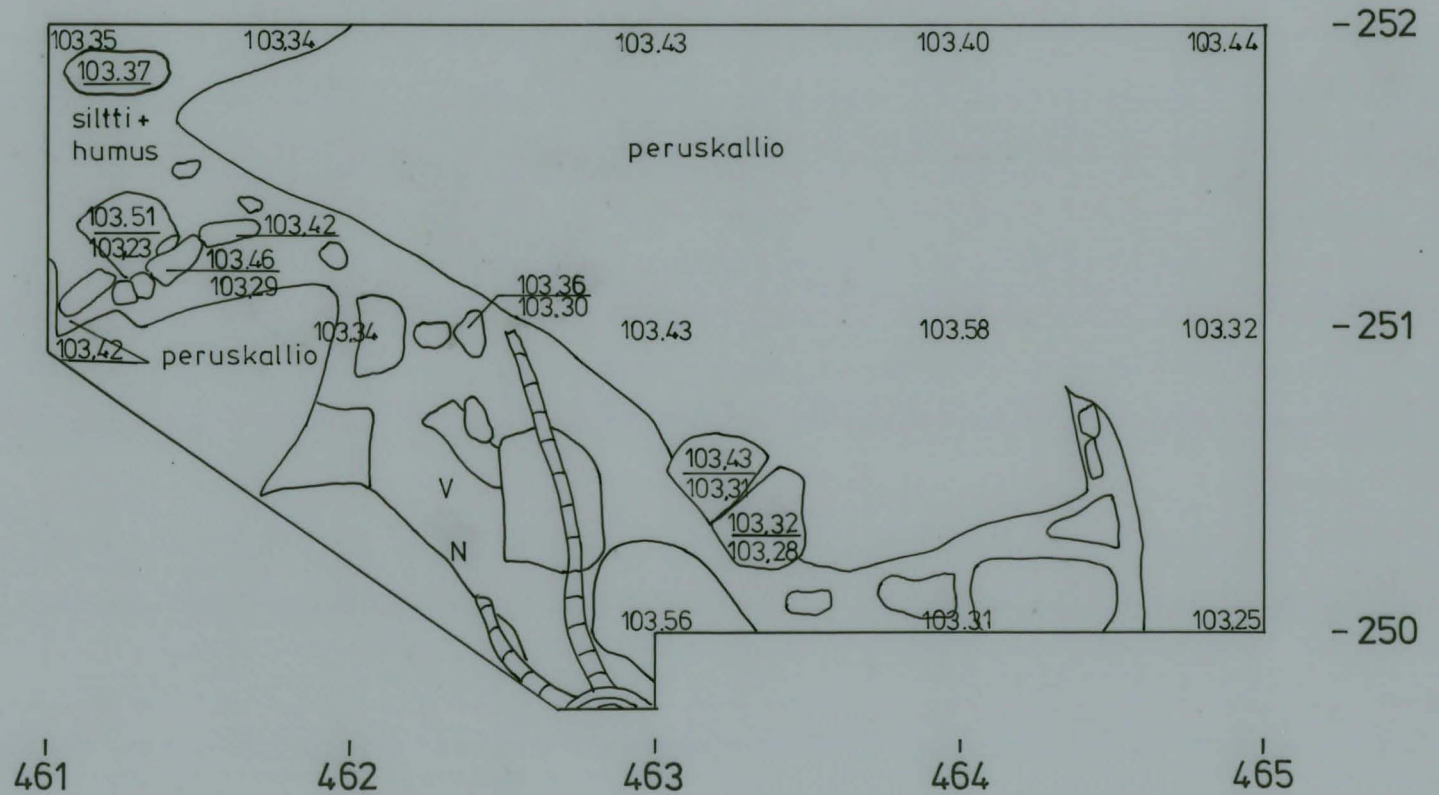
mk 1:25 1 m

Korkeudet m mpy

Piirt. P. Pietiläinen

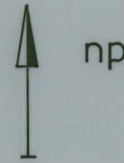
- N nuolenkärki
- V veitsi

14

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

K.Katiskoski & P. Pietiläinen 2001

TASOKARTTA

Taso 2, alue 2

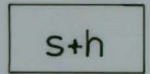
mk 1:25 1 m

Korkeudet m mpy

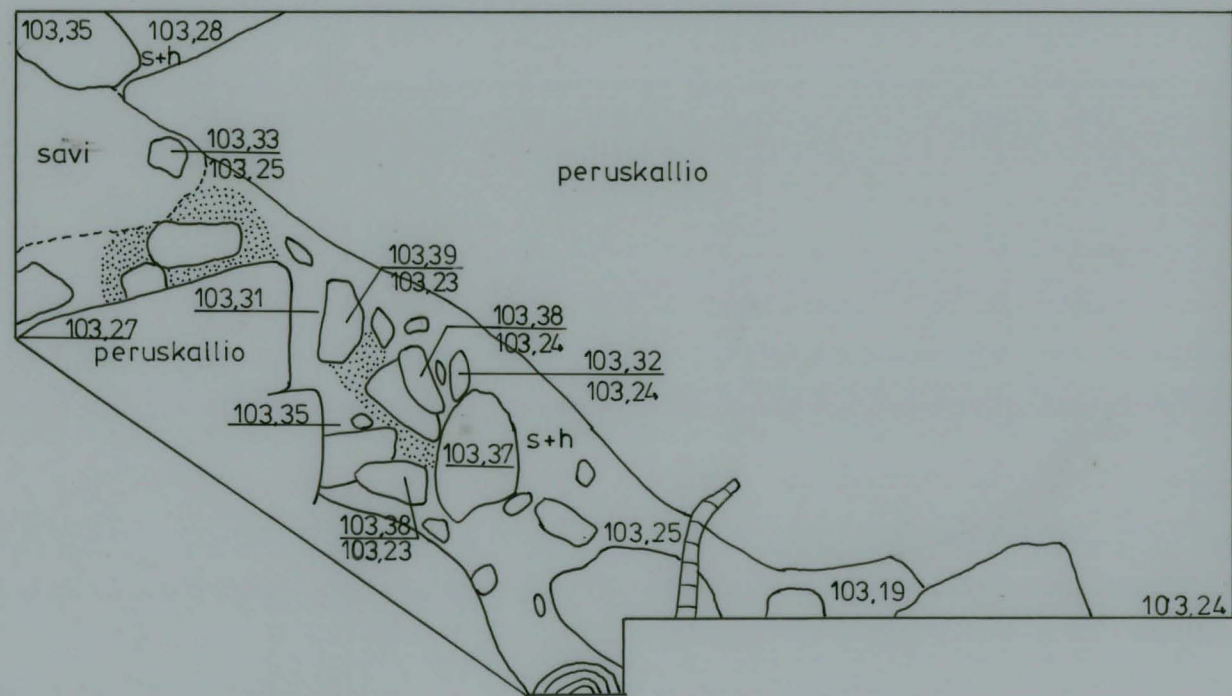
Piirt. P. Pietiläinen

nokimaa

siltti+humus

-252

-251

-250

461

462

463

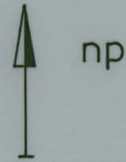
464

465

15

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

K.Katiskoski & P.Pietiläinen 2001

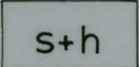
TASOKARTTA

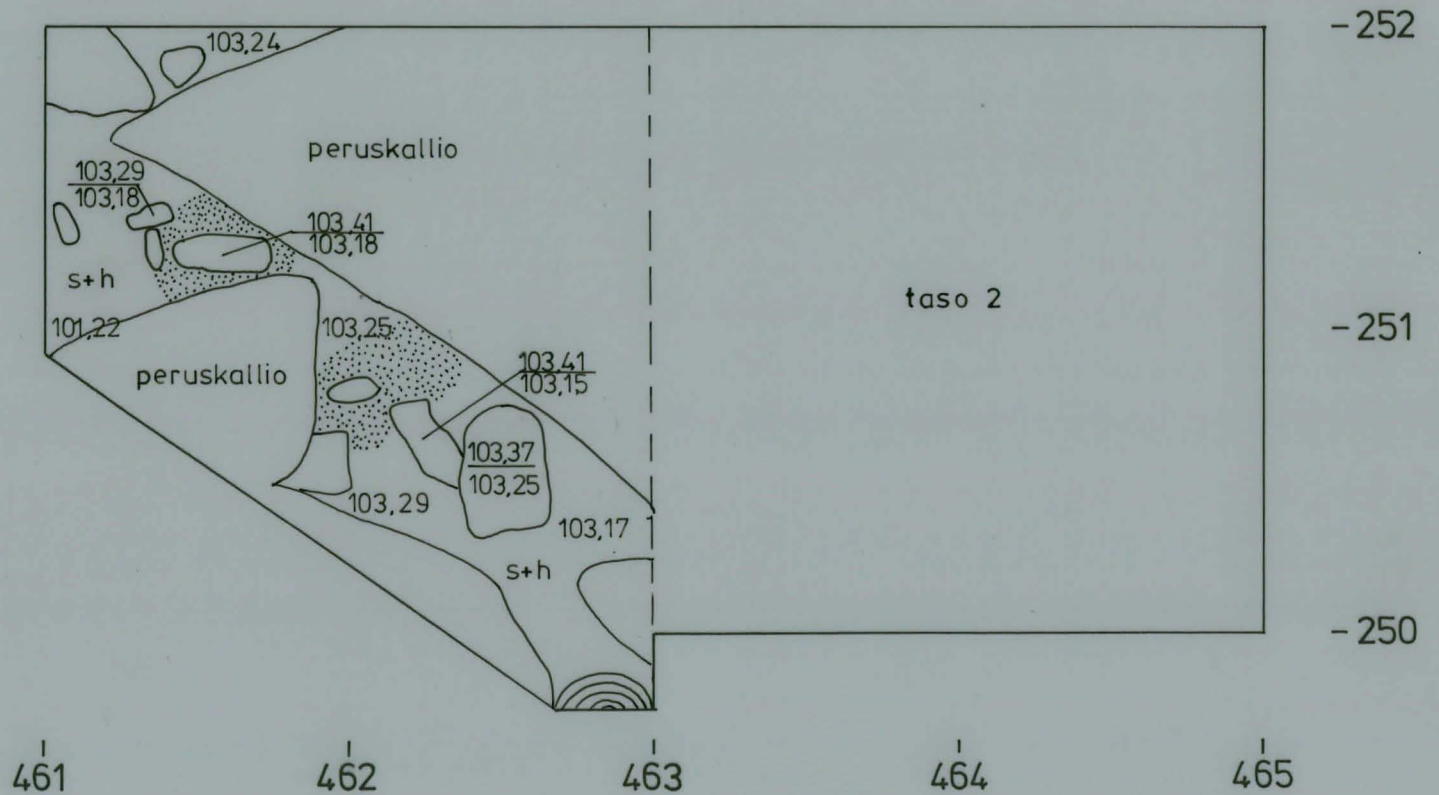
Taso 3, alue 2

mk 1:25 1 m

Korkeudet m mpy

Piirt. P.Pietiläinen

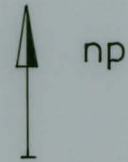
- nokimaa
- siltti+humus

16

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

K.Katiskoski & P.Pietiläinen 2001

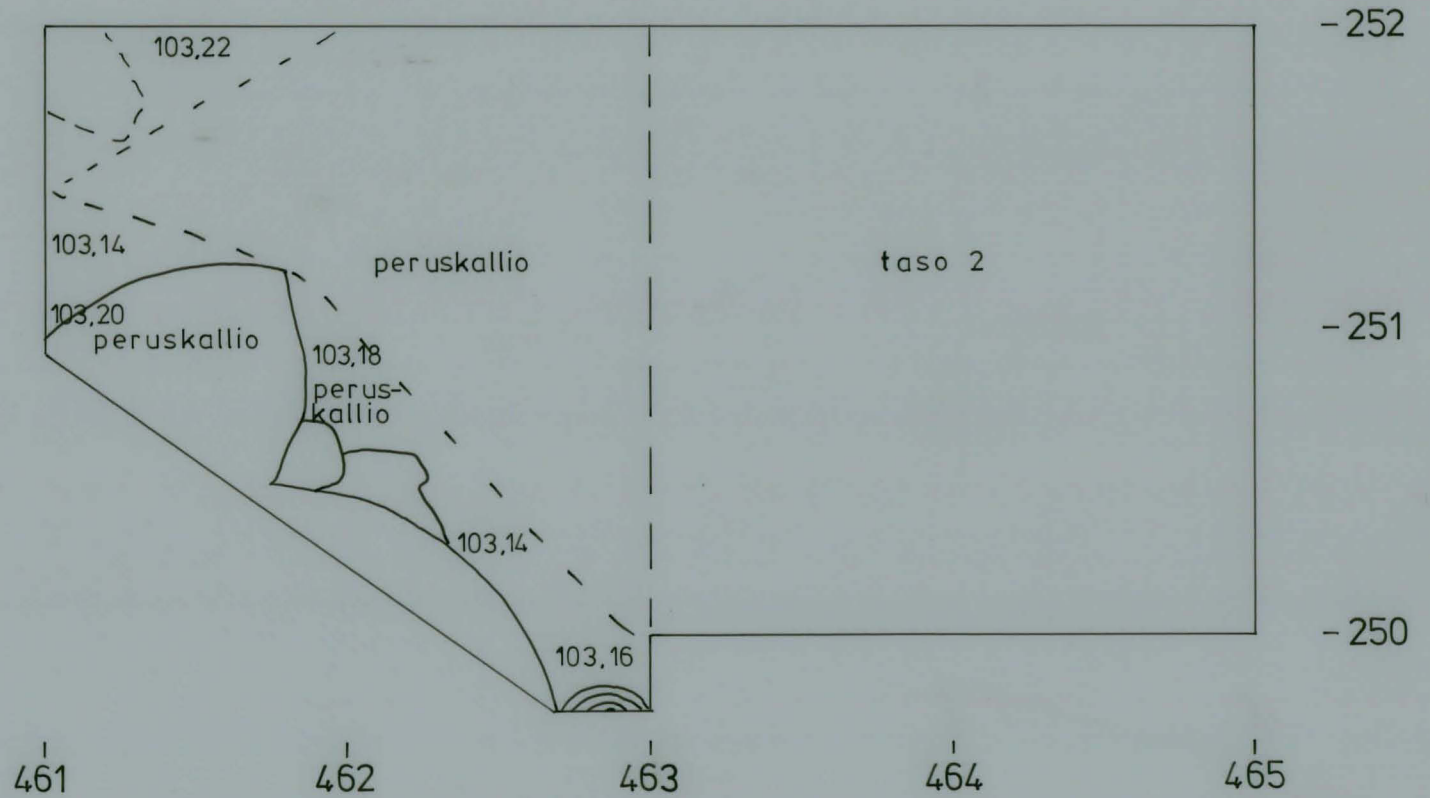
TASOKARTTA

Taso 4 (pohja), alue 2

mk 1:25 1 m

Korkeudet m mpy

Piirt. P.Pietiläinen

JÄMSÄNKOSKI VIERTIÖ

K.Katiskoski & P.Pietiläinen 2001

PROFIILIKARTTA

Koekuoppa 243/465, itäprofiili

X= 244-243, Y=466

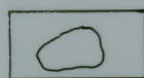
mk 1:10

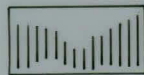
0,5 m

Korkeudet m mpy

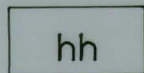
Piirt. P. Pietiläinen

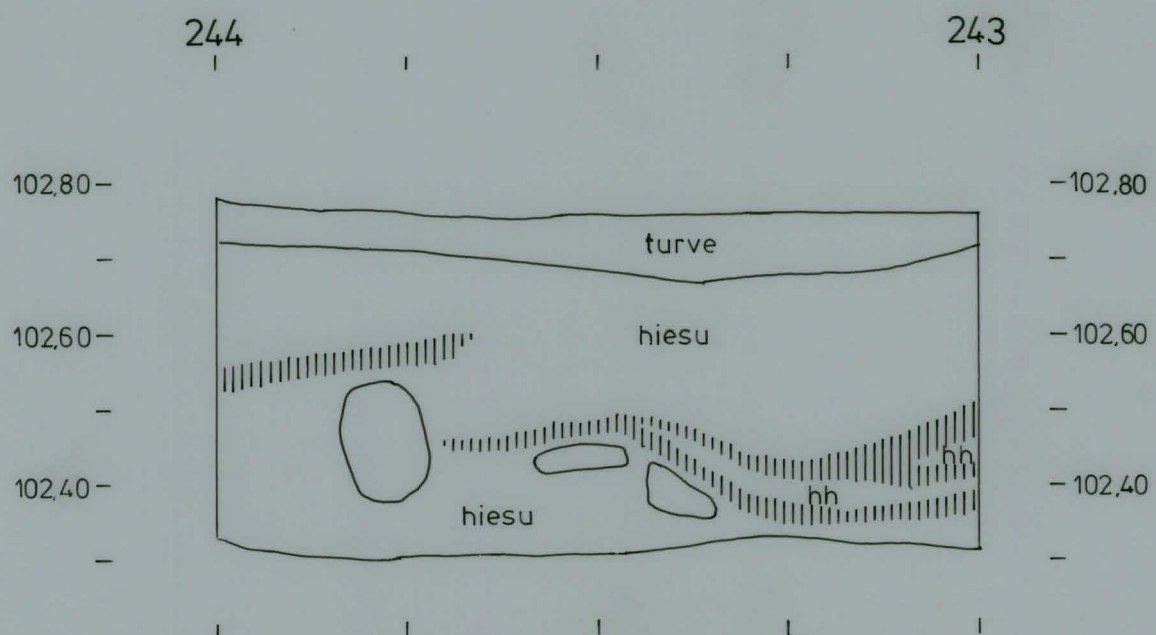
kivi

nokimaa

harmaa hiekka

Jämsänkoski Viertiö

Alue A2 paalutettuna, kuvattu idästä.

122069

Kirveen ja veitsen löytöpaikka,
alue A2 paalutettuna, kuvattu koillisesta.

122069

Alue A1, Esa Hertell tutkii
metallinilmaisijalla miekan
löytöpaikkaa, kuvattu lounaasta.

12270

Jämsänkoski Viertiö

122071

Alue A1 kuvattu etelästä.

Alue A2, taso 0, kuvattu idästä.

122072

122073

Viertiö, alue A2 taso 1, kuvattu idästä.

Jämsänkoski Viertö

Alue A2, taso 2, kuvattu idästä.

122075

Alue A2 taso 1, rautainen nuolenkärki in situ, kuvattu koillisesta.

122076

Toinen nuolenkärki edellisen alla, kuvattu koillisesta.

122077

Jämsänkoski Viertiö

122094

Ryhmäkuva

122095

A1 itäprofiili jossa kuoppamainen ilmiö, kuvattu lännestä.